

Διδακτική της Λογοτεχνίας

Ενότητα 1: Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας I

Βενετία Αποστολίδου
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας I

Πολιτισμός – Δημιουργικότητα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με την έννοια «πολιτισμός».
2. Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με την έννοια «δημιουργικότητα».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με την έννοια «πολιτισμός»

Σκοποί και δεξιότητες του ΠΣ για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας

- Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της λογοτεχνίας είναι **«η κριτική αγωγή στο σύγχρονο πολιτισμό»**. Με τη φράση αυτή επιδιώκουμε να τονίσουμε πως αφετηρία μας είναι το παρόν, τα προβλήματα και τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου, περίπλοκου και δυσνόητου κόσμου.

Τι είναι πολιτισμός;

Πολιτισμός (culture) είναι ταυτόχρονα τρία πράγματα:

- το σύνολο των τεχνών και των γραμμάτων.
- ένα σύστημα αξιών και πρακτικών.
- τρόπος ζωής.

Γιατί «σύγχρονος»;

- Ο «σύγχρονος» πολιτισμός δε νοείται σε αντιπαράθεση με τον πολιτισμό παρελθόντων εποχών και, επομένως, την «παράδοση», αλλά επιδιώκει να υπογραμμίσει ότι ο πολιτισμός είναι ζωντανός, γίνεται αντιληπτός από τον άνθρωπο ως ένα διαρκές παρόν στο οποίο συγχωνεύονται και συνομιλούν πλήθος στοιχεία του παρελθόντος αλλά και οράματα και προσδοκίες για το μέλλον.

Σύμφωνα με το συμβούλιο της Ευρώπης

- Αγωγή (Bildung) είναι η διαδικασία ανάπτυξης και έκφρασης όλων των δυνατοτήτων ενός ανθρώπου που του/της έχουν δοθεί από τη φύση αλλά ενισχύονται και δομούνται από την εκπαίδευση. Η δυναμική έννοια της αγωγής περιλαμβάνει τόσο το αποτέλεσμα ή την κατάσταση στην οποία φθάνει ο άνθρωπος όσο και τη διαδικασία του να γίνει ο εαυτός του. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας οι πνευματικές, πολιτισμικές και πρακτικές ικανότητες όσο και οι προσωπικές και κοινωνικές του ιδιότητες αναπτύσσονται και διευρύνονται αδιάκοπα με έναν ολιστικό τρόπο.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 1

- Η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και, επομένως, της σημασίας της για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε και του εαυτού μας.
- Η συνειδητοποίηση, η διερεύνηση και η κριτική κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την κοινωνική, ιστορική και πολιτισμική μας εμπειρία και συγκροτούμε την ταυτότητά μας.

T. Todorov, Η λογοτεχνία σε κίνδυνο, 2013

- Κατά γενικό κανόνα ο μη επαγγελματίας αναγνώστης, σήμερα, όπως και χθες, διαβάζει αυτά τα έργα όχι για να εφαρμόσει καλύτερα μια μέθοδο ανάγνωσης ούτε για να αντλήσει από αυτά πληροφορίες για την κοινωνία μέσα στην οποία δημιουργήθηκαν, αλλά για **να βρει σ' αυτά ένα νόημα** που θα του επιτρέψει να καταλάβει καλύτερα τον άνθρωπο και τον κόσμο: για **να ανακαλύψει σ' αυτά μια ομορφιά** που εμπλουτίζει την ύπαρξή του. Με αυτόν τον τρόπο καταλαβαίνει καλύτερα τον εαυτό του. Η γνώση της λογοτεχνίας δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά μία από τις βασιλικές οδούς που οδηγούν στην ολοκλήρωση του καθενός (σ. 38-39).

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 2

- Η καλλιέργεια μιας ποικιλίας αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, μέσα από την αξιοποίηση κειμένων από όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, από όλα δηλαδή τα διαφορετικά είδη της εικονικής, θεατρικής και μαζικής επικοινωνίας. **Μέσα από αυτή τη διευρυμένη ποικιλία κειμένων ο ρόλος της λογοτεχνίας αναδεικνύεται στρατηγικός, καθώς αυτή έχει αναπτύξει ένα ρεπερτόριο συμβολικών μορφών, τρόπων και συμβάσεων που διευκολύνουν την αναλυτική προσέγγιση και των άλλων ειδών επικοινωνίας – λ. χ. τα διαφορετικά είδη οπτικής αφήγησης και αναπαράστασης της υποκειμενικής εμπειρίας.**

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 3

- Η αναγνώριση ότι η λογοτεχνία είναι ένας κατεξοχήν διαπολιτισμικός τόπος όπου ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς γίνεται πράξη μέσα από τη μετάφραση, τη διασκευή και την αέναη επανερμηνεία και όπου η ετερότητα όχι μόνον αναγνωρίζεται αλλά ενσωματώνεται ως αναγκαίος όρος της ζωτικότητας και της δυναμικής της.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 4

- Η ανάπτυξη της κριτικής και ταυτόχρονα δημιουργικής σχέσης των μαθητών με το σύγχρονο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς και η συμβολική ενδυνάμωση της υποκειμενικότητας όλων των μαθητών έτσι ώστε να γίνουν ενεργητικοί πολίτες και παραγωγοί πολιτισμού.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με την έννοια «δημιουργικότητα»

Τι είναι δημιουργικότητα 1;

Πρωτοτυπία, Φαντασία,
Ταλέντο, Επινοητικότητα.

Πραγματικότητα ≠ Τέχνη.

Τι είναι δημιουργικότητα 2;

- Η δημιουργική δραστηριότητα είναι η ίδια η διαδικασία της επικοινωνίας, μετατρέπει την ατομική εμπειρία σε κοινή εμπειρία. Ο άνθρωπος ζει και εργάζεται δημιουργώντας εικόνες, σχήματα, προσπαθώντας να οργανώσει την εμπειρία του και να την μεταγγίσει στους άλλους με αποτελεσματικό τρόπο. Η δημιουργικότητα είναι ουσιαστικό μέρος της γενικής ανθρώπινης διαδικασίας ανακάλυψης και επικοινωνίας.

Πότε το μάθημα της λογοτεχνίας είναι δημιουργικό;

Όταν καλλιεργεί διαρκώς τις επικοινωνιακές ικανότητες των μαθητών έτσι ώστε να επικοινωνούν ουσιαστικότερα με τον κόσμο των κειμένων αλλά και μεταξύ τους **μέσα** από το κείμενο.

Η τέχνη ως μέσο επικοινωνίας.

Σκοποί ως προς την πρόσληψη λογοτεχνικών έργων

- Να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις αξίες και τις ιδέες που ενυπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα. Να κατανοήσουν ότι οι πολιτισμικές αξίες σχετίζονται με το χώρο, το χρόνο και την κοινωνική ομάδα που τις παράγει.

Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές

- Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων που υπάρχουν σε κάθε κείμενο και προσδιορισμός της ιστορικότητάς τους. Αναγνώριση και περιγραφή ιστορικού πλαισίου: χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής, τους χαρακτήρες, καθώς και την οπτική γωνία του συγγραφέα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αποστολίδου Β., Χοντολίδου Ε. (επιμ.), *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*, Αθήνα, Τυπωθήτω Γ. Δαρδανός, 1999. Κωδικός Eudoxus: 31741.
- Αποστολίδου, Βενετία (2003). *Ανάγνωση και ετερότητα*. Στη σειρά *Κλειδιά και Αντικλειδιά*, ΠΕΜ, ΥΠΕΠΘ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (www.kleidiakaiantikleidia.net)
- *12+1 μικροί συγγραφείς: Βραβευμένα διηγήματα με αφορμή την ανάγνωση του βιβλίου της Άλκης Ζέη «Ο ψεύτης παππούς»*, συλλογικό έργο (2008). Αθήνα: Κέδρος.
- Todoron, Tzvetan, *Η λογοτεχνία σε κίνδυνο*, μτφρ. Χρύσα Βαγενά, Αθήνα, Πόλις, 2013.
- Ροντάρι, Τζάνι (2003[1993]). *Γραμματική της φαντασίας. Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες/* μτφρ. Γιώργος Κασαπίδης. Αθήνα: Μεταίχμιο

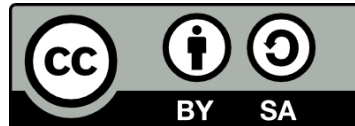
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βενετία Αποστολίδου.
«Διδακτική της Λογοτεχνίας. Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας Ι».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS217/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

